

لاہور وچ داخلہ لیا۔ جدوں داخل ہون واسطے ٹیسٹ ہویا تے اوس ٹیسٹ وچ اسی (80) نمبر لے کے تے میں سب توں اگے سی۔

ایم فل دے ایس مقالے دے لکھن دا مقصد ڈگری لین دے نال نال اپنی ماں بولی پنجابی دی سیوا کرنا وی اے۔ ایہہ مقالہ لکھن ویلے جتھے میری معلومات وچ تے علم وچ وادھا ہویا اوتھے ای مینوں کئی اوکڑاں دا وی ساہننا کرنا پیا۔ مقالہ لکھن لئی سبھ توں پہلاں موضوع بارے سوچیا جاندا اے۔ ایس لئی میرے نگران جیہڑے کہ بہت ای مہربان استاد تے پیار کرن والے انسان جناب ڈاکٹر ظہیر حسن وٹو صاحب ہوراں اپنے علم تے چوکھی جانکاری موجب مینوں احمد سلیم ورگی اچھی شخصیت تے کم کرن دی صلاح دتی۔

احمد سلیم ہوراں ورگی علمی تے ادبی ہستی تے کم کرن دا مقصد ایہہ سی پئی اوہ اک وڈے لکھاری، شاعر، مورخ، ایڈیٹر، محقق تے آرکائیوسٹ نیں تے اوہناں انگریزی، اردو توں اڈ پنجابی وچ کنیاں ای کتاباں لکھیاں نیں تے پنجابی وچ حالے تیکر اجہی ہستی اُتے قلم نہیں چلایا گیا۔

میرے مقالے دا عنوان ”احمد سلیم دی پنجابی کھوج تے پرکھ نوں دین“ اے۔ میں اپنے مقالے نوں پنج باباں وچ ونڈیا اے۔ پہلے باب وچ احمد سلیم دی حیاتی، حالات تے واقعات بارے معلومات دتی اے۔ پہلے باب دے ای دوجے حصے وچ اوہناں دیاں لکھتاں دی جان پچھان کرائی اے تاں جے پتا چل سکے کہ اوہناں دا تحریری کم کیہ اے؟ تے کس طرحاں دا اے؟ تے احمد سلیم سمکالیاں دی نظر وچ کیہ مقام رکھدے نیں اوس بارے چانن پایا گیا اے۔ دوجے باب کھوج دی ٹور احمد سلیم تیکر وچ پنجاب کھوج دے بارے جانکاری دتی گئی اے کہ پنجابی کھوج دا مڈھ کدوں بدھا؟ تے کھوج دی ایس ٹور وچ پنجابی ادب دی کیہڑی کیہڑی ہستی نے کس کس طرحاں اپنا حصہ پایا؟ تے باب ”احمد سلیم دی پنجابی کھوج نوں دین“ وچ دس پائی گئی اے کہ احمد سلیم نے پنجابی کھوج وچ اپنا حصہ کیہڑی کیہڑی صورت وچ پایا اے؟ تے احمد سلیم نے پنجابی کھوج وچ کیہ وادھے کیہے نیں؟ چوتھے باب ”پنجابی پرکھ دی ٹور احمد سلیم تیکر“ وچ پنجابی پرکھ دے مڈھ بارے دسیا گیا اے۔ پنجابی تنقید یاں پرکھ دے وڈے وڈے ناموں تے اوہناں دے کم ول جھاتی ماری گئی اے کہ اوہناں دیاں پنجابی پرکھ دے لحاظ نال کیہ کیہ خدمتاں نیں

تے پنجابی پرکھ دا ایہہ سفر کس طرحاں احمد سلیم تیکر اپڑیا۔

پنجویں باب ”احمد سلیم دی پنجابی پرکھ دا سہا“ وچ احمد سلیم دی پنجابی پرکھ نوں دین بارے گل بات کہیتی گئی اے۔ اوہناں دے کم نوں جیہڑا کہ پرکھ دے حوالے نال سی، ساہینے لیاندا گیا اے۔ اوہناں دیاں پنجابی تنقیدیاں پرکھ دے حوالے نال کیہ خدمتاں سن؟ ایس بارے دسیا گیا اے تے تت سٹاتے مقالے دا نچوڑا اے۔

ایس مقالے نوں مکمل کرن توں بعد سب توں پہلاں میں شکر گزار آں اچیاں شاناں والے رب العالمین دا جس دے فضل تے مہربانی نال میں ایہہ مقالہ لکھن وچ کامیاب ہو یا فیر میں صدر شعبہ پنجابی جناب پروفیسر ڈاکٹر سعید خاور بھٹے ہوراں دا وی شکر گزار آں جیہناں میرا ہر ویلے ساتھ دتاتے مینوں ہلا شیری دتی رکھی۔

ایس توں علاوہ شعبہ پنجابی دے استاد جناب پروفیسر ڈاکٹر محمود الحسن بزمی صاحب، پروفیسر ڈاکٹر افتخار سلہری صاحب پروفیسر ڈاکٹر شبنم اسحاق صاحب، پروفیسر کلیان سنگھ کلیان صاحب، پروفیسر واصف لطیف صاحب ہوراں دا وی شکر گزار آں جیہناں ہر حوالے نال میری مدد کیتی۔

اتہھے میں اپنے پولیس والے بلی سب انسپکٹر رانا گوہر اقبال، سب انسپکٹر سید حماد شاہ تے مہر ریاض حسین سیال صاحب تے کمپیوٹر واکم کرن آلے محمد عارف دا وی شکر گزار آں جیہناں نوکری دی مصروفیت دے باوجود میرا ساتھ دتاتے میری رہنمائی کردے میں اپنی ساری فیملی، نرم دل تے غریباں تے خرچ کرن والے میرے والد محترم، سادگی دی مثال تے عبادت گزار میری والدہ، میرے بھرا افتخار احمد، اعجاز احمد، عبداللہ عزام، میری بیوی مقدس وقار، میریاں بھیناں آمنہ ڈوگر، واصفہ رحمان، خدیجہ افتخار تے بھتیجی ارفہ افتخار تے بیٹے علی عثمان تے بھتیجے اکمل سعید دا وی شکر گزار آں جیہناں میری مدد وی کہیتی تے میرے لئی دعاواں دی کیتیاں۔

میں اپنے سارے دوستاں اکمل سعید ورک، عمر ورک، ابوبکر ورک، صہیب دانیال، عرفان، عمران چوہدری، ثاقب گجر، سر عبدالستار صاحب، عبدالوحید بابا دا شکریہ ادا کرنا آں جیہناں میرے لئی دعاواں کیتیاں ایہدے نال عبدالحفیظ تے اوہناں دے سنگتیاں سلکھ کپوزر والیاں دا شکریہ جیہناں ویلے سر کم توڑ اپڑایا۔